

Tekst: Lucas 1: 5-25,
zondag 9 december, 2^e advent 2018.

Lieve mensen,

Vorige week was ik in onze culturele hoofdstad. En een van onze kinderen had bij een winkel een smartphone + abonnement geregeld. Of pa het wel wilde ophalen? Ik kan u vertellen, het is niet mijn favoriete bezigheid. Helpt me een jongen met een staartje en een tevreden gezicht. Wilt u ook koffie...? Hij neemt de tijd en ik sta op tijd. We lopen het abonnement door, ik betaal en wil afronden. Ik krijg een mooi roze tasje met toestel. Ik wil groeten en weglopen. Ineens vraag ik nog, als uit het niets: "Hoe heet je eigenlijk?"

Zacharias zegt hij.

Ik ben met stomheid geslagen. Ik herpak me en ga. In deze commerciële uitwisseling valt ineens een heilige naam, als een cadeautje extra in mijn tasje.

Mmmm Zacharias en stomheid. Lucas opent er zijn Evangelie mee. Hij haalt een oude priester van stal om de nieuwe geboorte van God in de wereld in de stijgers te zetten, voor te bereiden.

Het komt niet zo vaak voor dat we als mens met stomheid geslagen zijn. Wat meer voorkomt is een stommiteit, dat we iets stoms hebben gedaan. Stom. Stom betekent twee dingen: 'dom' en 'zonder spraak'. Ik weet niet of u iets over uzelf te binnenschiet... Ik heb heel diep moeten nadenken voor me iets te binnenschoot. ... Een dominee en stommiteiten.

Hoe kon ik zo stom zijn om... vult u maar in... Stomheid heeft met het niet kunnen spreken of preken te maken. Wat moet ik zeggen?

Zacharias overkomt een bijzondere 'met stomheid geslagen zijn'. Een engel slaat hem ermee.

Het raamwerk waarbinnen de engel vanmorgen op huisbezoek bij Zacharias komt, lezen we in de openingszin: *Het geschiedt in de dagen van Herodus*. Herodus is koning, Romeins koning. Zijn naam zegt ons waar hij voor staat: 'hij die beeft en ongerust is'. Herodus, het is de naam van een koning, én het staat voor een kant in onszelf. We zijn zomaar ongerust over de toekomst, het klimaat of onze kinderen, over hoe het komt...

Ook onder kinderen komt dat meer voor dan we weten. Deze week vertelde een oma me, dat haar kleindochter van acht haar op een ochtend, toen ze haar naar school bracht, uit het niets vroeg: 'Oma, denk jij dat er oorlog komt?' Ook de oma was even met stomheid geslagen. Hoe komt zo'n kindje erbij? Ja, kinderen vangen meer op dan wij groten vaak zien of willen zien. Zoals de engel Zacharias fluisterde 'vrees niet', zo zei deze oma in haar eigen bewoordingen tegen haar kleinkind 'vrees niet'.

Terug naar onze held van vanmorgen. Zacharias, als hij nog eens mee zou mogen maken dat hij het wierookoffer mocht ontsteken, dat zou mooi zijn, en eindelijk valt het lot op hem. Hij mag het wierookoffer ontsteken en het volk nadien de zegen geven. Hij doet zijn werk allang, routineus bijna .... Uitverkoren is hij. Uitverkoren zijn, dat het lot valt op jou of op jouw postcode. Gisteren zou ik bijna een staatslot kopen... Ik heb me beheersd...

Zacharias, zijn naam betekent 'gedenkt de Here', en de Here gedenkt... Het gedenken moet van

beide kanten komen, net als liefde. Anders vat zij geen heilige vlam, zoals u misschien wel weet. Gedenken is: zich iets zo herinneren dat het opnieuw beleefd wordt. Denk aan die keer dat je diepverliefd was op die ene, een lot uit de loterij. Denk aan dat moment dat de ander tegen je zei "Ik hou van jou." Dat je na een ruzie weer elkaar nabij kwam. Gedenken is ook bedenken dat we meer dan de werking van stofjes zijn, meer dan ons brein, meer dan ons verleden. Advent wil zeggen: wie je bent, dat bepaalt niet zozeer het verleden, maar de toekomst zal het laten zien.

Zacharias gaat de tempel binnen. Hij ontsteekt de wierook en ineens verschijnt er een engel naast hem, rechts strijk hij neer, de kant van God in de Bijbel. Het tafereel wil ons zeggen: in de dagen van Herodus, op jouw oude dag, breekt de hemel open, komt God zich met je bemoeien. Het beeld vertelt, dat het offer verhoord wordt... Offeren wil zeggen: ik nader tot God, ik daal biddend af in mijzelf en als in een tempel verbindt ik mij aan de Eeuwige.

En Zacharias is geschokt. Hij beeft, net als Herodus. Overstuur is onze priester. 'Hoeft niet', zalft de engel met reden: 'je vrouw Elisabeth'...

En nu luistert het heel nauw, gemeente, om de tekst goed te verstaan... Er staat namelijk iets wat de natuurlijke orde omkeert, er staat: 'je vrouw zal een kind *verwekken*.' In de natuur is dat aan mannen voorbehouden, in de hemel is het omgekeerd. Bij God gaat alles anders. Daar wint de laatste, is de arme rijk, krijgt de herder het eerst bericht van de geboorte van het koningskind. Elisabeth draagt toekomst van God, genadevolle toekomst. O, het zal je zo goed doen, zo veel vreugde schenken, en niet allen jou, maar heel de biddende gemeente buiten de tempel...

En dan staat er over dat kind: "Wijn en sterke drank zal hij niet drinken." Dit vers heeft me altijd bijzonder aangesproken. Ik heb het ook nooit te letterlijk genomen. Al is dat niet verkeerd. Het wil vooral zeggen: 'om mijn leven te vervullen, om tevreden te zijn, heb ik geen roes nodig, hoef ik niet altijd van alles en nog wat te beleven om het gevoel te hebben echt te leven. Ik weet van een stille stem in het hart'. Ik weet van een gouden soort van zwijgen dat van menig spreken zilver maakt.

Dat brengt me bij het zwijgen van Zacharias. Hij kon het niet geloven en vraagt daarom 'hoe zal ik dit weten?' Is het een straf? In de wereld van vergelding en rechtspraak zou je dat denken. Om zijn ongeloof wordt Zacharias gestraft.

Maar is dat wel zo? Is het zwijgen wel een straf? Dat woord valt nergens.

Gaat het wel om zijn ongeloof? Of gaat het misschien ook nog om iets anders?

Het gaat hier om een diep zwijgen, dat meer is dan niet - spreken. Het gaat misschien wel om: God tevoorschijn luisteren. Daarvoor moet een mens de weg naar binnen gaan, biddend, luisterend. Nog eens citeer ik het woordeloos gebed van de Deense filosoof Soren Kierkegaard:

Hoe aandachtiger en innerlijker mijn bidden werd

hoe minder ik te zeggen had.

Op het laatst werd ik helemaal stil.

Ik werd - en dat is misschien nog een grotere tegenstelling met spreken - ik werd iemand die luisterde.

Eerst dacht ik, dat bidden spreken was.

Maar ik leerde dat bidden

niet louter zwijgen is, maar luisteren.

Zo is het:

bidden wil niet zeggen: zichzelf horen praten;
bidden wil zeggen: stil worden en stil zijn
en wachten tot de biddende mens God hoort.

Sören Kierkegaard

In deze stilte, in dit innerlijk zwijgen begeeft Zacharias zich tijdens zijn advents maanden, negen in totaal, en dan baart hij de naam Johannes, en roept die uit: de Heer is genadevol. Dat wil zeggen: Niet ik praat of redeneer, maar God is het zelf die in mij spreekt.

Er is een helend zwijgen waarin relaties gedijen. Er is een geheimvol zwijgen waarin we als gemeente ons verbonden voelen met God en met elkaar. Er is een geheimvol zwijgen waarin God in ons geboren kan worden.

Dat is het zwijgen van Zacharias, dat is het zwijgen van Maria straks, dat is het zwijgen van ons Advent.

Amen